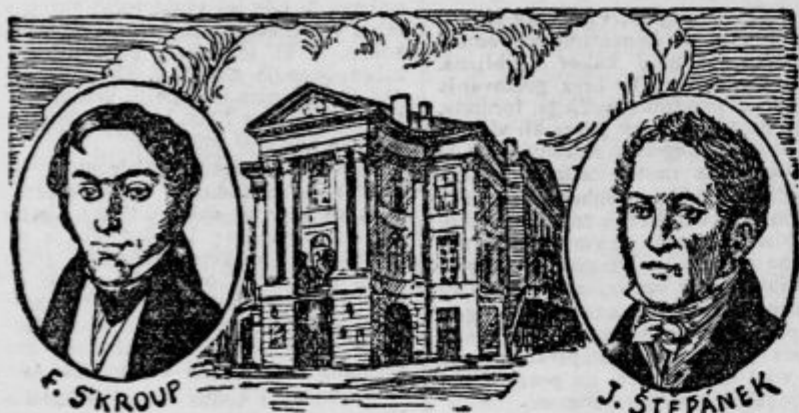

Prva češka opera in Slovenci

Stoletnica prve češke opere «Dratenik»: skladatelj Fr. Skroup, pisatelj dramatik J. Štěpánek in staro Stanovsko gledališče v Pragi.

domače opere, ker tuje opere so tudi že gojili. Spočetka l. 1825. po češki predstavi Mehulove opere «Jožef in njegovi bratje» je češki skladatelj Fr. Skroup v družbi prijateljev pozval pisatelja Chmelenskega, naj mu napiše operni libretto z naslovom «Dratenik», t. i. slovaški lončevaz ali piskrovez, ki smo jim včasih Slovenci rekli tudi «Trenčinarji». Dandanes jih ni več k nam.

Skroup in Chmelensky sta bila z opero «Dratenik» v enem letu gotova igrana je bila prvič 2. februarja 1826 v sta-

mot učiteljski sin v Vosvlech pri Pardubicah rojen 3. junija 1801 in je umrl kot kapelnik Stanov. gledališča 7. februarja 1862.

«Dratenik» je priprosto delo vesele vsebine, polno komike. Do l. 1895. ga je izvajalo Narodni divadlo; uprizarjajo pa ga vedno tudi majhni odri, ker ne zahteva nikakih dekoracij in nima zborov, a ima več zelo komičnih ulog. Nerazumljivo je, čemu ga niso izvajali Slovenci, zlasti ker bi, kakor na Češkem, z vložko «Kje dom je moj» nedvomno dosegal uspeh. «Dratenikova» godba izdaja vpliv sodobne glasbe, zlasti Mozartove, a kaže povsod dober okus in serioznost.

V Skroupovem duhu je — po neuspešnih poskusih Šeborja — ki je hodil za

Toda tovo Narodni divadlo je že l. 1882, deloma pogorelo in se nanovo otvorilo 1883, zopet z «Libuša». Medtem se je uprizarila Smetanova «Prodana nevesta» že nad 100 krat. Dne 12. marca 1884 pa je Smetana umrl. V Litomišlu in po mnogih češkoslovaških mestih ima spomenike, razna društva svojega imena, sloves velikega glasbenika pa po vsi zemlji.

Po Blodkovski češki narodni operi «V vodnjaku» in Rozkošnega operi «Miklavž», Bendlovem «Starem ženinu» je prišel Smetana na repertoar mlade slovenske opere l. 1894 s «Prodano nevesto» in ostal tu enako živ in svež do slej. L. 1895. smo dobili v Ljubljani Smetanovo opero «Poljub», l. 1899. opero «Dalibor», l. 1923 pa «Tajnost». Ope-

Bedřich Smetana (* 2. 3. 1824, † 12. 5. 1884), skladatelj mnogih oper, simfonij in raznih skladb.

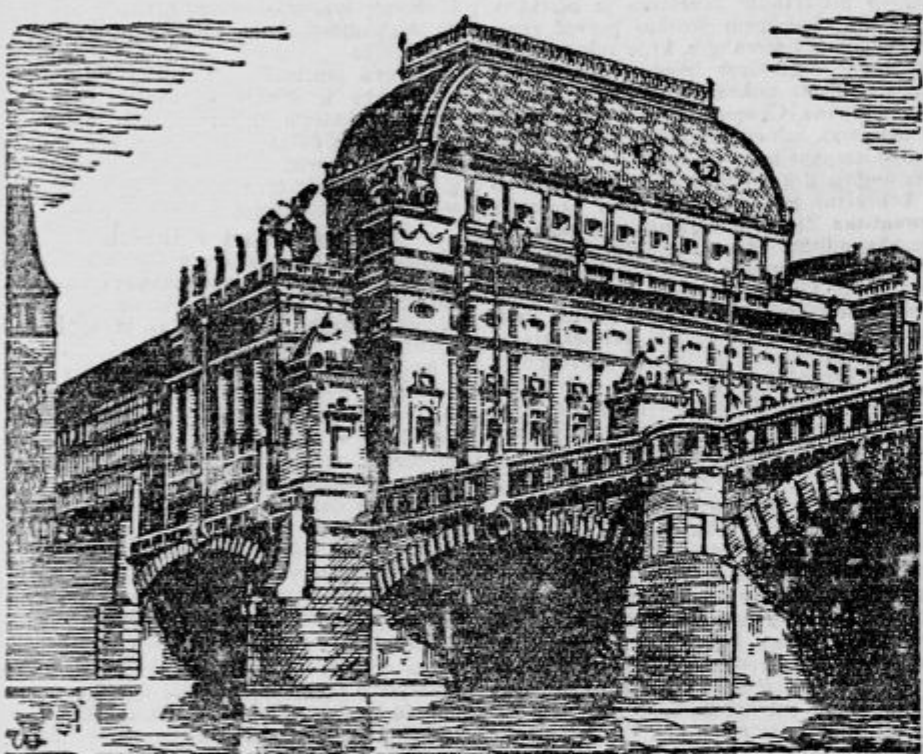
Bedřich Smetana med svojimi prijatelji in čestitkami l. 1865, ko se je vrnil kot svetovno slaven pianist in bivši direktor Filharmonije na Švedskem v Prago, kjer je ustanovil pevsko društvo «Hlahol» in začel komponirati svojo prvo opero «Branibor» na Češkem.

Mayerbeerom — privedel češko opero do najvišjega razvoja in svetovnega ugleda. Bedřich Smetana rojen 2. marca 1824 v Litomišlu Nacionalna v besedilu, dejanju in glasbi ter umetniška, dovršena v tehniki je bila že Smetanova opera. Take si je želel češki narod. Ko je otvoril 14. novembra 1862, prav v letu Skroupove smrti. Začasno češko gledališče v Pragi, je gojil predvsem češki narodni program, v tem predvsem Smetanove in druge narodne opere. Ko so Čehi 11. junija 1881 otvorili novo Narodni divadlo, se je izvajala prvič Smetanova «Libuša», ki še doslej ni prišla na slovenski oder, da bi bila za slavnostne prilike tudi Slovencem zelo ljubla. Sai je umotvor prve vrste in po glasbi in vsebini vlezani-miva.

ri «Dve vdovi» in «Libuša» že čakata slovenske premiere. Kovačovičevi «Pso glavci» Janačkova «Jenufa», Dvořakova «Rusalka» in Foersterjeva «Eva» so edini moderni češki repertoar naše opere.

Danes ima Praga razen Narodnega divadla in Stanovskega gledališča tudi Mestno gledališče vinogradsko ter celo vrsto manjših, ličnih gledališč. V vseh se goji češki repertoar. Velika češka gledališča so tudi v Brnu, Plzni in Bratislavi. Lepa, deloma moderna gledališča na imajo vsa češka mesta in velike gledališke dvorane že vsak večji trg. Čehoslovaki so dosegli tekom sto let velika uspešna napredka v svoji dramski, zlasti glasbeni umetnosti, zato se spominjamo Skroupa s hvaležnostjo.

Fr. G.

Narodno gledališče v Pragi.

Grb B. Smetane na Višehradu v Pragi, kjer je bil skladatelj «Prodane neveste», «Daliborja», «Poljuba», «Tajnost», «Libuše», «Moje domovine», «Iz mojega življenja» in drugih m. l. trskih del 14. maja 1881. položen k večnemu počitku.

Spomenik češkega skladatelja Bedř. Smetane v Litomišlu, kjer se je narodil 2. marca 1824.

rem Stanovskem gledališču v Pragi. In letos so to istega dne na istem oderu uprizarili iznova s prav posebno ljubeznijo.

Skroup je uglašil še opere «Oldřih in Božena», «Libušin zakon» in «Fidlovačka», v kateri je pesem «Kje dom je moj», ki je postala češkoslovaška narodna himna in slavnostna pesem vseh Slovanov. Tudi Slovenci jo prepevamo ob vsaki slovesni priliki. Skroup je bil

kdor je hotel kot glasbenik živeti, se je moral vslužiti nemški, avstrijski misli.

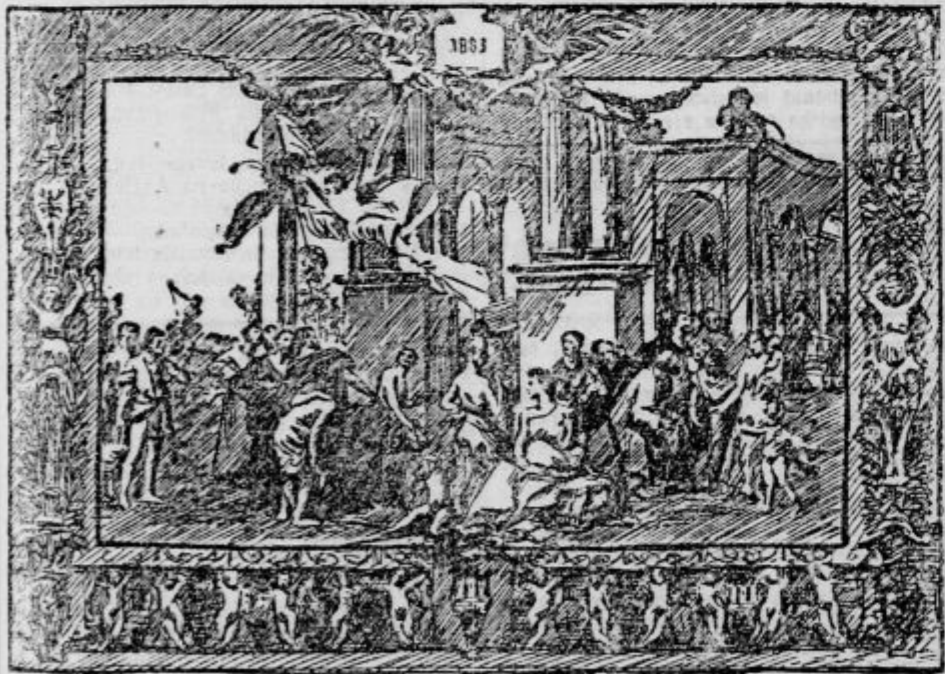
A že od l. 1771. je nekaj zavednih Čehoslovakov, od l. 1786. so večnoma vsi češkoslovaški pisatelji, od l. 1845. je vsa češkoslovaška inteligenca praška z meškanstvom vred in od l. 1850. je ves češkoslovaški narod glasno zahteval in deloval, da se zgradi pristojno češko Narodni divadlo, zibel in vzgajališče češkoslovaške opere in dramske umetnosti. Temeljni kamen pa se je vzdal šele l. 1868.

Dotlej je bilo torej še daleč, a medtem so Čehi gojili svojo dramatikovo gorvorenje in prepevano, po skritih skromnih dvoranih in končno v lesenem gli-

sky (G. režiser. Od stopnje do stopnje). Jos. Hilner (Kralj Vondra XXVI.), G. Pfeiffer - Moravsky (Telegram. Ona me ljubi. Pugačev l. III). V Hausmann, J. J. Kolar, Fr. R. Hocke in dr.

Skratka, malone vsi češki dramatik prve dobe so se pojavljali s svojimi igrami v večinoma lokaliziranih prevodih ob začetku slovenske Talije tudi na naših odrih.

Čehi pa so stremeli medtem že davno tudi po izvorni nacionalni operi. Napredovali so že toliko, da so smeli igrati včasih tudi v Stanovskem gledališču Prage. Razni češki komponisti so začeli prispevati glasbene in pevske toč-

V. Hynaisa, češkega slikarja mojstra glavni zastor Narodnega divadla v Pragi, pri katerem je sodeloval tudi slovenski umetnik J. Šubic.

daljšu, pravzaprav veliki baraki, ki so B. tudi rekli «Bouda» (buda).

Takrat sta pisala Čehom zlasti dva dramatika J. K. Tyl in J. N. Štěpánek. Oba sta s svojimi deli zalagala tudi prv. slovenski repertoar. Kakor v denarništvu, zemljemeststvu, arhitekturstvu, grafičinskem upravitelstvu, lovstvu, kasneje v igrarstvu, opernem pevstvu in glasbi, so nam bili bratje Čehi tudi v gledališkem repertoarju prvi pomočniki in zalagatelji.

Od J. N. Štěpánka smo igrali v Ljubljani že l. 1848, lokalizirano satirično veseligrro «Tat v mlinu ali Slovenec in Nemec» ter jo uprizarjali preko 50 let; dalje lokalizirano burko «Bob in

ke k dramam; tako so se rodile prve češke spvoigre. Haiblov «Janež iz Domažlic ali Veselost v Nuslah» se je izvajal v Stanovskem gledališču že leta 1815., «Praški sladci» z Bartakovo godbo l. 1823 v Teisingerjevem gledališču in Waiglova «Rodbina švicarska» istega leta v Stanov. gledališču. Vse te igre pa so bile pravzaprav le burke s petjem, prav tako, kakor slovenske prve spvoigre: Inavčev «Tičnik», Vilharjeva «Jamska Ivanka» in Foersterjev prvotni «Gorenjski slavček». Kakor pri nas 60 let kasneje, je moral biti češki repertoar predvsem burkast in opereten, večinoma pa je bil preveden. A «vse» (rodoljub) so si želeli

Mestno gledališče vinogradsko v Pragi, ki mu je bil 28. septembra 1905, torel pred dobrimi 20 leti, položen temeljni kamen. To gledališče je danes za Narodni divadlo najuglednejše na češkoslovaškem, kjer je razen v Brnu in Plzni že mnogo lepih in velikih gledališč. Prvi ravnatelj vinogradskega gledališča je bil dramatični pisatelj Fr. Šubert, veliki prijatelj in podpiratelj ljubljanskega slovenskega gledališča.

VSE LJUBITELJE JURČICEVIH ROMANOV

opozarjamo, da je izšel

Jurčičevih spisov 4. zvezek.

Urednik dr. Ivan Prijatelj.

Vsebina: Urednikov uvod - Golida. Hči mestnega sodnika. Nemški valpet. Dva brata - Božidar Tirtelj - Kozlovska sodna - Črta iz življenja polit. agitatorja - Sin kmetskega cesarja - Sosedov sin - Urednikove opombe - Str. 475.

Broširana knjiga velja Din 72—, v celo platno vezana 86—, v polfrancosko usnje vezana 92—.

Naroča se v

Knjigarni Tiskovne zadrage v Ljubljani

Prešernova ulica nasproti glavni pošti.

Razni modni listi

za pomlad in poletje 1926

se dobe v veliki izbiri v knjigarni

TISKOVNE ZADRUGE V LJUBLJANI

Prešernova ulica št. 54

Nasproti glavni pošti

